

- Uspenskij, F. I. N/d. Istorija krestovyh pohodov. [History of Crusades]. *Pravoslavie i sovremennost'*. [In Russian].
- Shirar, Zh. 2002. *Latino-Ierusalimskoe korolevstvo*. [Kingdom of Latins and Jerusalem]. Sankt-Peterburg: Evrazija. [In Russian].
- Shuster, G. 2016. *Istorija tajnyh obshchestv, sojuzov, ordenov*. [History of Secret Societies, Unions and Orders]. Moskva: Prosveshhenie. [In Russian].
- Crow, W. B. A. 1969. *A History of Magic, Witchcraft and Occultism*. Leningrad. P. 171–172.
- Hasan Sabah kimdir? *Yeni Akit gazetesi*. [Online]: https://www.yeniakit.com.tr/kimdir/Hasan_Sabbah

УДК: [94:378.6](477)«1917/1920»(045)
DOI: 10.20535/2307-5244.47.2019.158269

Ю. В. Хитровська

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Iu. Khytrovska

*National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»*

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЛІТИКИ УКРАЇНІЗАЦІЇ В КИЇВСЬКІЙ ПОЛІТЕХНІЦІ У 1920–1930-Х РР.

*On the Implementation of the Ukrainization
in the Kyiv Polytechnic Institute during the 1920–1930s*

Спираючись на архівні документи й матеріали, а також спеціальну наукову літературу, автор статті аналізує впровадження політики українізації у 1920–1930-х рр. у вищій технічній школі в УСРР на прикладі Київського політехнічного інституту та особливості її перебігу.

Ключові слова: українізація, вища технічна освіта, професорсько-викладацький склад, Київський політехнічний інститут.

The author analyses the implementation of the ukrainization in the technical school in Soviet Ukraine during the 1920–1930s on the case study of the Kyiv Polytechnic Institute. A large number of scientific studies is devoted to the issue of ukrainianization in the specific period. In her investigation author used archival documents and materials. Based on the archival materials and documents, author asserts that, despite some difficulties and, in separate incidents, counteraction, the implementation of the policy of ukrainization during the 1920–1930s promoted the usage of Ukrainian language in the Kyiv Polytechnic Institute, rised its prestige among students and the academical staff, gave a chance to make the

real prerequisites for the training of national technical specialists and to lay the foundations for the development of Ukrainian scientific and study literature, including Kyiv Polytechnic Institute.

Keywords: policy of ukrainization, highest technical education, teaching staff, Kyiv Polytechnic Institute.

Важливе значення у вишах Радянської України у 1920-х рр. надавали проблемі українізації. Так, на Всесоюзному з'їзді пролетарського студентства, який відбувся 1927 р., заступник наркома освіти УСРР Я. Ряппо¹ звернув увагу присутніх, що у вишах республіки, де з кожним роком помітно зростає кількість студентів-українців, особливу роль відводять посиленому викладанню українською мовою. Це реалізують шляхом українізації професорсько-викладацького складу, запрошення на роботу українізованих фахівців, а також видання україномовної навчальної літератури².

Варто зауважити, що українізації в зазначений період присвячено достатньо багато наукових досліджень і розвідок, зокрема й щодо втілення цієї політики в життя у вищій школі. Так, у працях В. Даниленка (Даниленко, В. 1992), В. Лозицького (Лозицький, В. 1989), Г. Лози (Лоза, Г. 2015), О. Осмоловської (Осмоловська, О. 2004), О. Рябченко (Рябченко, О. 1998) та ін. докладно розглянуто успіхи й труднощі реалізації політики українізації в системі вищої освіти Радянської України, досліджено реакцію професорсько-викладацького складу українських вишів на неї, а також з'ясовано причини згорання цього процесу й детально проаналізовано наслідки його припинення. Особливо хотілось би виділити наукову статтю Г. Лози «Українізація вищої технічної школи 1920–1930 рр. (на прикладі Київського політехнічного інституту)», в якій автор на прикладі роботи комісії з українізації КПІ простежив послідовність і спадкоємність процесів, що суттєво вплинули на публікацію україномовної наукової та навчальної літератури у Київській політехніці у указаний період.

Мета статті — визначити особливості впровадження політики українізації у вищій технічній школі УСРР протягом 1920–1930-х рр. на прикладі Київського політехнічного інституту.

Щодо джерельної бази, то в статті використано документи і матеріали ф. 1 Центрального державного архіву громадських об'єднань України (ЦДАГО України) та ф. 308 і ф. 310 Державного архіву м. Києва (Держархів м. Києва). Серед документів можна відзначити матеріали Всесоюзного з'їзду пролетарського студентства, а також поточну документацію Київського політехнічного інституту, зокрема протоколи засідань підкомісії у справі

¹ Я. Ряппо — протягом 1921–1928 рр. — заступник наркома освіти УСРР і одночасно (1922–1927 рр.) головний редактор журналу «Шлях освіти — путь просвещения». У 1928–1938 рр. — нарком легкої промисловості, а з жовтня 1929 р. очолив комітет УСРР із винахідництва.

² ЦДАГО України. Ф. 1. Оп. 20. Спр. 2491. Арк. 4.

визначення стану українізації в КПІ, протоколи засідань комісії з українізації КПІ, доповіді та розпорядження деканів факультетів щодо впровадження політики українізації в інституті, заяви професорів КПІ про їх бажання українізуватися тощо. Щодо методології дослідження, то автор працював у такому методологічному полі як мікроісторія та історія повсякденності, котрі в сучасній українській історичній науці набули значного поширення й популярності. Для вивчення проблеми застосовувались, зокрема, історичний, логічний, хронологічний методи, а також метод мікроісторичного і факторного аналізу ситуації й методи систематизації та узагальнення.

Варто зауважити, що в КПІ питома вага студентів-українців на 1924/25 н. р. досягла вже 45% (Вища школа Української РСР. 1967, с. 89). Хоча викладання українською мовою не було обов'язковим для технічних вишів, усе-таки в них, зокрема й у КПІ, досить успішно втілювалась українізація. Так, 10 лютого 1929 р. на об'єднаному засіданні підкомісії з визначення стану українізації КПІ та комісії з українізації КПІ голова комісії з українізації Лавров доповів, що на початок 1929 р. у КПІ українізовано перші три курси. З загальної кількості викладачів цих трьох курсів (103) 88, тобто 85,5% викладають українською мовою. Решта ж — з різних причин — цього не робить. Також він звернув увагу на те, що на четвертому і п'ятому курсах деякі дисципліни й навіть фахові курси читають українською мовою. Він відзначив, що за планом українізації КПІ в 1929/30 н. р. має українізуватися четвертий курс, а в 1930/31 — п'ятий, тобто українізацією буде охоплено все студентство інституту. Також Лавров назвав кілька причин, які, на його думку, гальмують українізацію в КПІ. Так, він підкреслив, що це відбувається не тому, що деякі дисципліни викладають російською мовою (звичайно, і цей факт, на його думку, не був нормальним), а через брак відповідної літератури. Він звернув увагу на видавничу справу в КПІ, яку організовано так, що, коли видається українська книжка, то вона коштує значно дорожче, ніж така сама, але надрукована російською мовою. На думку Лаврова, українізацію також гальмує інертне ставлення до неї як самого студентства, так і професури КПІ. До того ж він вважав ненормальним те, що наркомат освіти надавав професорам «індульгенції», якими звільняв їх від обов'язкового викладання українською, при чому робилося це без відома адміністрації інституту. Також доповідач звернув увагу на те, що в підході до видання подібних дозволів багато уваги звертали на професора як на цінного спеціаліста, а не на те, що дисципліни, які читають російською мовою, вклинюються в цілий цикл наук і псують рівень засвоєння їх серед студентства. На його думку, варто чинити як у сусідній Білорусії: «вона всі зусилля напружує, щоб знайти фахівця, що знає білоруську мову і знаходить не лише у межах СРСР, а також і за кордоном...»¹ Лавров наголосив і

¹ Держархів м. Києва. Ф. Р-308. Оп. 1. Спр. 832. Арк. 22.

на тому, що воєнізацію в КПІ проводять виключно російською мовою. І запропонував звернутися до лекторів з військових дисциплін із вимогою якомога швидше українізуватися. Наприкінці доповіді він зазначив, що наркомату освіти і адміністрації КПІ слід запропонувати такі пропозиції для поліпшення ситуації з українізацією в інституті.

1) Звільняти від українізації лише видатних фахівців і то з певними застереженнями.

2) Щоб не гальмувати українізації, пропонувати російськомовним викладачам якусь іншу роботу, тільки не викладацьку, або організувати рівнозначні кафедри.

3) Оголосити конкурс по всьому СРСР і запрошувати професорів, що володіють українською мовою, з-за кордону для роботи на кафедрах КПІ.

4) Комплектувати КПІ новими україномовними лекторами та студентством.

5) Українізувати науково-дослідні кафедри (їх засідання, збори, а особливо аспірантуру).

6) Всі зібрання й наради проводити виключно українською мовою, а не російською.

Під час подальшого обговорення названих пропозицій один із членів комісії з українізації в КПІ Березнюк додав, що в роботі з українізації траплялися такі випадки, коли професор читає лекції російською мовою, а підручник видає українською, як, зокрема, професор Скоморохов. Він підкреслив, що це неприпустимо. Також Березнюк зауважив, що якщо професор немає особливого значення для КПІ, то його якнайшвидше варто замінити на професора, що володіє українською мовою. Підшукувати таку професуру, на його думку, мали виключно деканати¹.

5 березня 1929 р. на засіданні комісії з українізації КПІ виступив декан електротехнічного факультету професор П. Окулов із доповіддю про стан українізації на цьому факультеті. Він зазначив, що з 65 викладачів і професорів лише 16 не українізовано (це — лектори четвертого та п'ятого курсів) і лише три професора на третьому, вже українізованому, курсі. Це — професор Синеуцький, Маркович і Скоморохов. Як підкреслив П. Окулов, названі професори проводять заняття російською мовою з відома правління КПІ. Також декан зазначив, що перший і другий курси українізовано на 100%. На його думку, в наступному навчальному році буде українізовано й четвертий курс, але, як зазначив П. Окулов, сподіватися на 100% українізацію, звичайно, неможливо, адже такі професори, як Кобелев, Шенберг, Скоморохов, Епштейн не зможуть, із різних причин, викладати свої дисципліни українською мовою. Також декан звернув увагу на незадовільний стан видання україномовної спеціальної літератури. Так, із фахової техніч-

¹ Держархів м. Києва. Ф. Р-308. Оп. 1. Спр. 832. Арк. 23 зв.

ної літератури він назвав лише дві роботи — праці професора Скоморохова «Загальна електротехніка» і професора П. Окулова «Технологія матеріалів», які 1929 р. вийшли українською мовою, решта — це підручники, надруковані російською мовою.

За підсумками цієї доповіді було ухвалено рішення: вважати стан українізації на електротехнічному факультеті не зовсім задовільним і у зв'язку з цим ужити таких заходів.

1) Просити деканат подати список професорів та викладачів, які досі читають навчальні дисципліни російською мовою, з відомостями про те, чи бажають вони українізуватися. Таких направити на курси з вивчення української мови, про решту викладачів, що відмовляться українізуватися, порушити окремо питання на засіданні комісії.

2) Просити деканат повідомити професуру й викладачів про те, щоб вони на іспитах рішуче вимагали від студентів відповідей українською.

3) Зобов'язати деканат терміново скласти список тієї літератури, яку слід у першу чергу перекласти й видати.

4) Засідання факультетської та предметної комісії проводити виключно українською мовою.

5) Просити деканат контролювати, щоб усі оголошення на факультеті писали виключно українською¹.

19 березня 1929 р. на засіданні комісії з українізації про стан українізації доповідав декан механічного факультету КПІ професор Г. Жирицький. Він зазначив, що на першому курсі всі дисципліни, крім геодезії, викладають українською мовою. Щодо геодезії, яку читає професор Крижанівський російською мовою, то деканат у цьому не винен, адже цей професор є основним викладачем з дисципліни й відповідне призначення на факультет йому надала загальноінститутська предметна комісія. На другому курсі, зауважив декан, теж усі дисципліни, крім прикладної механіки і деталей машин, які викладав професор Шульц російською мовою, читають українською. Г. Жирицький звернув увагу присутніх на те, що за професора Шульца правління КПІ клопотало перед наркоматом освіти, щоб йому дозволили читати російською. При цьому він зазначив, що деканат абсолютно не сподівається на те, що професор Шульц перейде на викладання українською мовою і в наступному навчальному році. У зв'язку з цією обставиною деканат факультету змушений був запросити викладати ці дисципліни молодих викладачів, які володіють українською мовою (Пожитько і Серенсен). Також декан зауважив, що на третьому курсі професор Шенберг читає російською мовою гідравліку й гідравлічні двигуни (також ці дисципліни читає українською мовою професор Сухомел). Професор Скоморохов викладає російською мовою електротехніку. З початку навчального року, зазначив декан, був на-

¹ Держархів м. Києва. Ф. Р-308. Оп. 1. Спр. 832. Арк. 28.

мір призначити нового лектора з електротехніки, який володіє українською мовою, але загальноінститутська предметна комісія призначила професора Скоморохова. На четвертому курсі читають українською мовою такі курси: курс парових котлів, теплотехніки (професор Усенко), ливарна справа (Каліненко). На думку декана, професор Гембель теж зможе перейти на викладання українською мовою. Щодо підручників, то, як зауважив Г. Жирицький, українською мовою вони не видані.

За результатами доповіді декана механічного факультету КПІ було ухвалено рішення: вважати стан українізації мехфаку не зовсім задовільним, адже:

- 1) студенти спілкуються між собою і відповідають на заняттях російською мовою;
- 2) робота факультетської та предметної комісій ведеться російською мовою (лише апарат деканату українізовано на 100%);
- 3) деякі професори на вже українізованих курсах викладають російською мовою;
- 4) підручників українською мовою немає зовсім;
- 5) студентські організації не українізовано¹.

26 березня 1929 р. на засіданні комісії з українізації КПІ про стан українізації доповів декан хімічного факультету професор Яворський. Він проінформував присутніх про те, що на першому курсі всі дисципліни, крім нарисної геометрії, викладають українською мовою. Декан зауважив, що нарисну геометрію читає російською мовою викладач Катонін, якого запросили на викладацьку роботу тимчасово. З п'яти груп із лабораторних робіт в одній викладач Якобсон проводить заняття російською мовою. На другому курсі всі дисципліни, крім органічної хімії та неорганічної технології, читають українською мовою. Яворський зауважив, що органічну хімію викладає професор Трефільєв, якому торік наркомат освіти дав відтермінування на дев'ять місяців, після чого деканат оголосив конкурс, але й досі відповідного кандидата на цю посаду так і не знайшли. Неорганічну технологію викладає професор Чорнобаєв, за якого правління КПІ клопотало перед наркоматом освіти, щоб дозволити йому читати російською мовою. На третьому курсі читають російською мовою такі дисципліни: прикладна механіка, фабрично-заводське устаткування, залізобетон, у деяких групах з лабораторних робіт також викладають російською мовою. Прикладну механіку читає професор Шульдц, за якого правління КПІ клопотало перед наркоматом освіти, щоб дозволити йому викладати російською, фабрично-заводське устаткування читає російською мовою викладач Петін, який почав викладати українською, але за браком відповідної термінології і зважаючи на прохання студентів, перейшов знову на російську. Залізобетон читає російською мовою викладач Козлов, якого на факультет призначила загальноінститутська предметна комісія. Ла-

¹ Держархів м. Києва. Ф. Р-308. Оп. 1. Спр. 832. Арк. 29.

бораторні заняття російською проводять Яворський, Граурт (якого запросили з електрофаку) та Альохін, який виходить нині на пенсію. Декан пояснив, що він особисто викладає російською мовою тому, що погано чує, отже, не може вивчити українську. Він навіть порушив питання про зняття з себе обов'язків декана. Яворський зазначив, що на четвертому курсі всі фахові курси зможуть викладатися українською мовою, а деякі вже читаються. Російською мовою проводять лекції Чернобаєв, Петін, Чорний, Козлов, російською викладають і деякі фахові курси, інші навчальні дисципліни — українською мовою. Підручників майже немає. За результатами доповіді декана було ухвалено рішення: стан українізації на факультеті визнати не зовсім задовільним, допомогти декану українізуватися, на вимоги студентів читати російською мовою не звертати уваги й категорично вимагати від викладачів викладати матеріал виключно українською мовою¹.

14 травня 1929 р. на засіданні комісії з українізації КПІ слухали доповідь декана Остроменського про стан українізації робітничого факультету КПІ. Він зауважив, що всі викладачі на робфаку викладають українською мовою, проте володіють нею різною мірою. Так, професору Тананаєву мова дається важко, але він багато працює над покращенням її знання. Остроменський звернув увагу на те, що цей професор дуже цінний для факультету, адже його лекції студенти чудово засвоюють, отже, втратити такого викладача для робфаку, на думку декана, було б недоцільно. Також він зазначив, що викладач Аристов, який читає математику, теж недостатньо добре володіє українською мовою, проте додав, що цьому викладачеві важкувато читати українською лише фізику. Остроменський указав на те, що українська мова вже входить навіть у побут студентства. Тих, хто не знає мову дуже мало, і це здебільшого студенти з Росії, яких прийняли умовно, але вони в українському оточенні досягають помітних успіхів у вивченні української мови.

Після цієї доповіді член комісії О. Левитський заперечив твердження декана і звернув увагу загалом на те, що українізація на робфаку не така вже й задовільна. Так, на заняттях студенти часто розмовляють виключно російською мовою, навіть ті з них, котрі добре володіють українською. За підсумками обговорення доповіді декана робфаку було ухвалено рішення: роботу з українізації на факультеті вважати не цілком задовільною².

Про стан українізації КПІ в першій половині 1929 р., за висновком Київської Окружної інспектури наркомату освіти, доповів Лавров. У звіті зазначалося, що, незважаючи на інтенсивну роботу комісії з українізації в КПІ, на сьогодні варто визнати стан українізації службового апарату, навчальної частини й студентства в інституті ще незадовільним. Причинами такого стану були:

¹ Держархів м. Києва. Ф. Р-308. Оп. 1. Спр. 832. Арк. 30–31.

² Держархів м. Києва. Ф. Р-308. Оп. 1. Спр. 832. Арк. 41.

- 1) інертне ставлення до українізації значної частини службовців, частини професорів і студентства;
- 2) те, що ректор приймав до інституту нових працівників, які не володіють українською мовою, без дозволу комісії з українізації;
- 3) адміністрація інституту не вживала відповідних адміністративних заходів щодо українізації службового апарату й не звільняла тих, які не знають мови.

За всі названі недоліки ректорові КПІ В. Боброву оголосили догану, як і проректору Темецькому — за те, що він користується виключно російською мовою як на письмі, так і в розмові. Також наполегливо рекомендувалося, щоб усю навчальну літературу, котру видає КПІ, надалі друкували виключно українською¹.

Про бажання українізуватися деяких російськомовних професорів КПІ свідчить, зокрема, заява від 27 травня 1929 р. професора І. Шгаєрмана, що надійшла до комісії з українізації КПІ. Хоча тут варто звернути увагу й на суто прагматичний підхід цього професора до українізації. Так, І. Шгаєрман зауважив, що «декілька років підряд комісія з українізації на підставі відвідування моїх занять, віднесла мене до другої категорії, вказавши, що мені “бракує стилю”. З огляду на те, що я декілька років вже викладаю українською мовою і встиг удосконалитись, а також уважніше ставлюсь до справи українізації інституту, видаю статті та підручники українською мовою, прошу перевести мене у першу категорію»².

Варто зауважити, що всього існувало чотири категорії. Так, за результатами іспитів з української мови серед професорсько-викладацького складу КПІ, першу категорію отримали 7 професорів, другу — 6, третю — 14, четверту — 50. Для тих, хто не склав іспит, було вирішено провести ще одну атестацію (Лоза Г., 2015, с. 104). Для успішного опанування українською мовою в інституті відкрили 5-місячні (для початківців) і 3-місячні курси з її вивчення. Заняття на них відбувалися після закінчення робочого дня протягом 2 годин. Ті, хто не встигав, мали самі сплатити за своє навчання (Лоза, Г. 2015, с. 103).

Про українізацію не забули й після реорганізації КПІ. Так, директор Київського машинобудівного інституту Повприц у розпорядженні від 20 червня 1930 р. наполягав, щоб усі працівники інституту в службових розмовах користувалися виключно українською мовою, за винятком, коли відвідувачі звертаються до них російською³. В розпорядженні від 3 жовтня 1930 р. він удруге нагадав працівникам інституту про необхідність уживання в службових розмовах виключно української⁴.

¹ Держархів м. Києва. Ф. Р-308. Оп. 1. Спр. 832, Арк. 55–55 зв.

² Держархів м. Києва. Ф. Р-308. Оп. 1. Спр. 832. Арк. 42.

³ Держархів м. Києва. Ф. Р-310. Оп. 1. Спр. 5. Арк. 15.

⁴ Держархів м. Києва. Ф. Р-310. Оп. 1. Спр. 5. Арк. 122.

Результатами українізації в системі вищої освіти УСРР стало те, що у 1929/1930 н. р. всі вищі навчальні заклади вважалися українізованими на 40%, професура — на 39,5%, кількість українців серед студентів зросла до 62,8%, а у 1930/1931 н. р. становила вже понад 70% (Освіта й наука в умовах здійснення політики українізації в 20–30-ті роки 20 ст.).

Таким чином, незважаючи на певні труднощі й, в окремих випадках, навіть протидію, причому як серед студентства, так і серед професорсько-викладацького складу, а також нетривалість процесу, впровадження політики українізації в 1920–1930-х рр. усе-таки посприяло розширенню сфер функціонування української мови в Київському політехнічному інституті. Так, значно підвищився рівень її престижності серед адміністративного апарату, студентів і викладачів, навіть студенти з Росії досягли відчутних успіхів у вивченні української, нею почали розмовляти на побутовому рівні, активізувалося видання української наукової, навчальної, навчально-методичної літератури в стінах Київської політехніки. Все це створило реальні передумови для підготовки національних технічних кадрів у цьому вищому навчальному закладі.

Вища школа Української РСР: у 2-х частинах (1917–1967 рр.). 1967. Ч. 1 (1917–1945 рр.). Київ: Видавництво Київського університету.

Даниленко, В. М. 1992. Українізація: здобутки і втрати (20–30-ті рр.). *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. Міжвідомчий зб. матеріалів наук. пр.* Вип. 2.

Лога, Г. І. 2015. Українізація вищої технічної школи 1920–1930 рр. (на прикладі Київського політехнічного інституту). *Обрії друкарства.* № 1 (4).

Лозицький, В. С. 1989. Політика українізації в 20–30-х роках: історія, проблеми, уроки. *Український історичний журнал.* Вип. 3.

Освіта й наука в умовах здійснення політики українізації в 20–30-ті роки 20 ст. [Online]: http://supermif.com/Ukraine_novitnja/14_istoria_ukraini.html.

Осмоловська, О. Ю. 2004. *Державна політика щодо професорсько-викладацьких кадрів радянської України (1920–1930-ті роки): автореф. дис. ... канд. іст. наук.* Донецьк: Донец. нац. ун-т.

Рябенко, О. З. 1998. З історії «українізації» вищої школи України у 1920-х роках. *Самостійна Україна.* Вип. 2.

Vyshcha shkola Ukrainkoi RSR: u 2-kh chastynakh (1917–1967 rr.) [Higher School of Ukrainian SSR: in 2 Parts (1917–1967)]. 1967. Ch. 1 (1917–1945 rr.). Kyiv: Vydavnytstvo Kyivskoho universytetu. [In Ukrainian].

Danylenko, V. M. 1992. Ukrainizatsiia: zdobutky i vtraty (20–30-ti rr.). [Ukrainization: Aquirements and Losses (1920–1930's)]. *Problemy istorii Ukrainy: fakty, sudzhennia, poshuky. Mizhvidomchyi zb. materialiv nauk. pr.* Vyp. 2. [In Ukrainian].

Loza, H. I. 2015. Ukrainizatsiia vyshchoi tekhnichnoi shkoly 1920–1930 rr. (na prykladi Kyivskoho politekhnichnoho instytutu). [Ukrainization of Higher Technic School in 1920–1930's (By the Example of Kyiv Polytechnic Institute)]. *Obrii drukarstva.* № 1 (4). [In Ukrainian].

Lozytskyi, V. S. 1989. Polityka ukrainizatsii v 20–30-kh rokakh: istoriia, problemy, uroky. [Ukrainization Policy in 1920–1930's: History, Problems, Lessons]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. Vyp. 3. [In Ukrainian].

Osvita y nauka v umovakh zdiisnennia polityky ukrainizatsii v 20–30-ti roky 20 st. [Education and Science under Conditions of Ukrainianization Policy in 1920–1930's]. [Online]: http://supermif.com/Ukraina_novitnja/14_istoria_ukraini.html [In Ukrainian].

Osmolovska, O. Yu. 2004. *Derzhavna polityka shchodo profesorsko-vykladatskykh kadriv radianskoï Ukrainy (1920–1930-ti roky)* [State Policy Related to Professors and Lecturers of Soviet Ukraine (1920–1930's)]: avtoref. dys. ... kand. ist. nauk. Donetsk: Donets. nats. un-t. [In Ukrainian].

Riabchenko, O. Z. 1998. Z istorii «ukrainizatsii» vyshchoi shkoly Ukrainy u 1920-kh rokakh. [About the «Ukrainization» of Higher School of Ukraine 1920's]. *Samostiina Ukraina*. Vyp. 2. [In Ukrainian].

УДК 061.2СКРІСНО(=161.2:1-87)(091)

DOI: 10.20535/2307-5244.47.2019.158270

К. В. Акименко

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

К. Акуменко

*National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»*

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ СВІТОВОЇ КООРДИНАЦІЙНОЇ РАДИ ІДЕОЛОГІЧНО СПОРІДНЕНИХ НАЦІОНАЛІСТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

*On the establishing of the World Coordinating Council
of Ideological Related Nationalist Organizations*

У статті висвітлено передумови, причини та історію створення Світової Координаційної Ради Ідеологічно Споріднених Націоналістичних Організацій як комунікаційної платформи для співпраці між громадськими, політичними та культурними об'єднаннями української діаспори. На основі архівних документів простежено підготовку установчої конференції організації, бачення мети, завдання, напрямів роботи, дискусії щодо доцільності створення СКР ІСНО. У публікації окреслено структуру організації, а також віддзеркалено прихильність значної частини зарубіжних українців до ідеології українського націоналізму.

Ключові слова: Світова Координаційна Рада Ідеологічно Споріднених Націоналістичних Організацій, діаспора, український націоналізм, Микола Плав'юк.